

Надежда Радева

Изпращане на април

*Посвещавам на всички мои приятели,
които умеят да ценят духовното
и за които поезията
е част от живота им...*

Авторът

ISBN 978-619-7463-03-3

Изпращане на април, избрани стихове, 2019 г.

© Надежда Радева, автор, 2019 г.

© Ина Стана Ребиган, художник, 2019 г.

© *Ilustrații copertă și interior:*

Ina Stana Rebigan, artist plastic, România

© Пламен Пенев, рецензент, 2019 г.

Надежда Радева

Изпращане на април

И з б р а н и с т и х о в е

Издава ССП – Русе

2019 г.

Изпращане на април

Час по час си отива април...
Пеперудено време.
Ситен пясък изтича в часовника.
А от зимата хлад и безумие тегнат,
жълти мисли, покълнали в страх.
И ми идва да кажа, че живеем *ужасно*
и ми идва да викам, да събарям живота
или не... (по-добре) да му сложа край!

...Отлетя ли април?!
Някой пише в пробудено утро.
Стих по стих... и се пълни денят!
На април му отива поема.
(Или примка от жилав сезал.)

Час по час си отива април...
Пеперудено време.
Ситен пясък изтича в часовника.
Тази вечер априлска
ще среже набъбнали вени
на ръце на момиче,
полудяло от стихове тежки.

Миг по миг
 чак до сетния час
и... април отлетява.
Няма вечни сезони –
и поетът е смъртен...

И той песента си изпява.

Залез над града

Над яркото на залеза априлски,
оранжево по покривите плиснал,
пастелносинкав облак плавно пада,
тъй леко спуска лунния си блясък –
като палитра на художник
попива всички цветове.

Мрак мие ясните небесни краски...
Градът, обръгнал на вечерни ласки,
посъсква... Сивкав хлад
затуля залеза за миг
с небесен похлупак!

Просветват котешки очи в нощта...

(Дано в такава вечер градска
си жив и някой те очаква.)

* * *

*“И толкоз черни мисли ми тежат,
че аз не искам нищо да си спомня.”*

Д. Дебелянов

КОГАТО СЕ РОДЯ ОТНОВО
ще съм забравила за вчера,
за теб, за моя град,
за черните ръце на хората
и за живота ни премерен...

Когато се родя отново
ще искам много да си спомня
далечните звезди и в тях
мечтите...Моите мечти.
Дали ще мога да си спомням...

Дали ще мога в нова пролет
след ветровете на нощта
очи полека да отворя,
бриз хладен да ми заговори
и свят да видя в светлина...

Дали ще бъде пак възможно
след урагана от лъжи
да пазя скъпия си спомен,
че сме пониквали тревожно
в земята, като сме били.

Ще бъда истински свободна,
когато се родя отново.
Към бездиханните пространства
навярно ще е моят полет...
Но нищо няма да си спомня.

Априлски дъжд

Априлски дъжд вали немир
в ден пролетен, но тъй студен,
а ти, любов, до мен се спираш,
така уютно е при мен...

И двама сме кълбо безбрежност –
звезди с оплетени тела,
април е дъжд, а ти си нежност,
ще ме взривиш от топлина...!

Медникар

Той ме обича и цветята му
поглъщат багрите на делника,
остават сив и празен вятъра,
а вечерта сърцето ми е негово.

И всичко, дето сътворява,
събужда се наново в утрото,
от мед извайва, но пленява,
блести и силата му чувствам.

Ценител е на женската омая,
магьосник, че умее да се взира,
а знае се – обича ли, до края
творец ще бъде, мъдър и разбиращ.

Реквием

„От своята обич нямаме деца.

.....

*От нея стихове се раждат само
и тръгват като рожби по света.”*

Евтим Евтимов

Отиват си, отиват си поетите,
един до друг обични стъпки следват,
искри на лятото сълзицата нерадна,
но черната съдба е безпощадна.

Отиват си, последно сбогом взели,
душите им, надхвърлили пределите,
небесен пристан ще намерят горе
далеч от суетата и неволите.

Отиват си, политат нависоко
с крилете на любовния си огън,
копнението да са вечно двама
превърща ги в една звезда – голяма!

Тя нощем ще трепти, ще буди
на влюбения космос пеперудите,
надежда ще е, в мрака – светлина
за всеки, който вярва в любовта...

Отиват си, отиват си поетите,
отнасяйки и обичта със себе си,
но стиховете им остават – рожби
света вовеки да преброждат.

Желание

Къде съм аз? Във невъзможната реалност
безгрижна и на възрастта на моя внук.
Тече животът ни – несъвършена нишка,
опъната над покривите – на небето...
Аз ненапразно искам да се върна тук,
където летен дъх оставих, пулс и нежност.

Аз ненапразно искам да се върна тук
и всеки чуден миг да се повтори
в земята, дето мама ме роди –
от обич като птицата гнездо да свия,
от хляба да отчупя сетен път,
от бащиното вино да отпия...

Аз ненапразно искам да се върна тук,
горчиво беше виното, но чисто,
а хлябът беше сладък – от любов
замесен... В моя роден кът
по малко вкусах дните детски,
притихнала до майчината гръд.

Как искам, искам да се върна тук,
животът да се преобърне, ако може!
Безплътен порив днес съм, дух,
(безгрижна и на възрастта на моя внук)
не вярвам, че животът е отминал,
и искам, искам да се върна тук...

За къщата, която...

*„Непосилната лекота
на битието...”*

М. Кундера

За къщата, която с рамене
подкрепяше ме толкова години,
ще нарисувам лято в цветовете,
ще го даря, а после ще замина...
Ще хвърля котва някъде далеч –
през девет планини в десета
и сигурна съм, че и там с човек
животът ще ми тръгне леко.
Какво бих искала оттук, не знам,
оставила бих всичко, всичко!...
Със спомени едва ли ще си сам,
след болките по-силно ще обичаш!
Мечтая непосилни часове
в дни-жълъди да капят страстно
с усмивка с красотата на небе
и с две очи, за да споделям радост!

А къщата със здрави рамене
в съня ми вечно ще се връща,
защото тя е ценното зрънце,
едничка тя остава същата!

Визии

1.

Лято е.
По сандалите ми –
от липите цвят.
Прозира женска плът
под рокли пъстроцветни.
Мирише на рози.
Кофички от сладолед пътуват,
носени от детски пръсти.
Топлина във капки пот се пръсва...
Търсих те.
Говорих с жена ти.
Мирише на пуканки.
Лято.

2.

Веднъж попаднах сред попътни хора –
говореха за разни неща –
най-често за време и знаци.
Някои се разминаваха без да говорят...
Научих се да поглъщам усмивки,
с никого да не споря.
По време на пътуването видях и познати,
поздравихме се с кимване.

Някой подвижна да се махам –
идвала лимузина.
Не забелязах шофьора зад кормилото,
но отзад седеше човек –
костюмът му беше толкова лъскав,
че блесна рязко в очите ми.
Скрих се зад преминаваща жена,
настъпих лапата на кученце,
градинският часовник изскриптя,
отброил поредно утро.

3.

Ти мълчеше и нищо не каза.

Черни мълнии – птичи ята
прелетяха високо нагоре.
В планините събуди се призрачен ек.
Посивяха лъчите на слънцето.
Хладни облаци се събраха в кълбо.
Рисунката се разтвори в дъжд от лед.
Вятър заблъска в очите ни.
Ноздрите ни усетиха уличен прах.
В главите ни се объркаха звуци и думи.
Внезапно ръката ти изстина в моята!...

Тогава разбрах, че е минала есен.

А ти мълчеше и нищо не каза.

4.

Позволявам си вечер,
когато притъмнее съвсем
и звезди се обещят
като лутурки на носия,
да полегна на пода
в стаята тъмна
да забравя за него.

Сутрин разбирам,
че пак е било
по променените стрелки
на часовника.
Вечер той става невидим.
С него изчезва и то.
Лесно е да не мислиш за времето...

Снимка от високото

По стъпалата на лятото
броя усмивките на слънцето.
Крачи пред мен градът –
чист, блещукащо топъл,
поел сладостта на утрото.
По звука на замислени хора
и свирукащи птичи рефрени
миг по миг запечатвам картините:
има нещо раняващо истинско,
опияняващо цветно
отвъд мене...

Блъскам поглед в завесите
в твоята стая се втурвам,
боя се да не пропусна
красотата на събуждането!
Ето – градът се надига,
животът тръгва, ставай,
обичам те!

Тъжен си ти, човеко...
Викаш ли ме?!

Радостно светло е, гледам отгоре,
този град с пъстрота ме залива...
Разпиляна във всички посоки съм,
щях да откликна, ако бях жива!

С летния мъж

Само капка от слънце е трябвало
да заклокочи денят ти от стих,
кратък миг – поетично сияние
недокоснато, щом ти дарих.

Вчера аз бях прекрасна,
вчера и ти бе мъж –
от тия – топлите, непораснали,
от същите, дето обичат веднъж...

Помня, че като в съновидение
в бяла рокля и с плахи очи –
тръпнеща в лятно безвремие
просто... те покорих...

И си летен сега – ококорен
в мен – хармонична жена,
какво още бих могла да ти сторя,
какво ли не... Ти пожелай!

Два чадъра на плажа

Те си правят компания,
забити в пясъка твърд,
един на друг са си рамо
на слънце и в дъжд,
обещават си сенки
и под синьо небе
нежно нещичко шепнат,
а край тях е море...

Пазят място за двама
на крайбрежния плаж,
цяло лято ще могат
да изкарат така –
два чадъра на плажа
и до тях сенки две.
Нейде гларус изкряска,
песен-обич поде...

Море

Море, ти ме прегръщаш всяко лято,
земя си ти, небе, безкръвна плът,
водата ти изпива ми тъгата,
събрана някъде по път...

Море, ти ме обичаш безпределно,
когато съм безгрижна и летя,
над теб се спирам да отдъхна, леко
вълната да погала със сълза...

Море, ти ме обичаш вечно, вечно!...
Копнея да съм с тебе пак и пак...
По-трайна от живота ще е любовта ни
на лятото в копринения знак!

Картина

Когато вечер слънцето се скрива
и в тишина угасват цветовете,
тогава лъч небесен се провисва
от слънцето пътека прави – ето –
следа оставя в ласкава безбрежност,
целувка прелестна бележи в мрака,
над Дунава трепти в позлата
вълшебен залезът на лятото!

Тук

Тук отдавна се срещат повехнали пътища,
и земята съсухрена мре, но не търси вода...
И е тихо отдавна, заминаха шумните хора.
Пропаст зее на мястото – изоставена
стара мечта...

Никой тук не минава, израсли са тръни.
Пепел, пръст се наслагват, а земята мълчи...
като в ад.

Тежки камъни спират безжалостно всички
никнещи спомени за годините двайсет назад...

А е хубав животът, макар да не тръгва отново –
има ясна причина да бъдеш млад,
кръговратът прозира –
по тревата са плъзнали охлюви
дъжд попиват под летния храст...

След любовта

След най-тежкото лято
отново съм жива.
Отмаляха гърдите ми
под прегърбено тяло
стъпвам на пръсти
тихо приспивам душата си –
пазя я, докато съмне.

Сутрин се тръгва на път
през годините
неотскубнати корени
сплитат гнезда
правят пътя неравен
и ме спират,
но още съм жива...

На земята си стъпвам –
там, където живяхме,
обикалям понякога
(с отмалели гърди)
непожелано жива
след тежкото лято.
И ме срещат познати.
И ме питат за теб,
не за това – какво е останало
след любовта ни –
не за това...

* * *

Никога нищо не си отива докрай,
никога нищо не свършва –
животът е вечност,
такава вечност, в която:
никога нищо не си е отишло докрай,
никога нищо не свършва.

Никой не си е отишъл докрай –
нито един мъж.
Той е някъде в удобна поза,
чакайки момента да бъде извикан.

Никой не си е отишъл докрай –
нито една любов.
Все нещо остава на склад в душата
със срок на годност отдавна изтекъл...

Нищо не си е отишло докрай –
нито една мечта
(не е важно дали се е сбъднала),
нито един ден, нито една нощ,
нито сънят, нито събуждането...

Спомени – късчета вечност
прелистваме и е за чудене как
никога нищо не си е отишло
никога нищо не свършва:
нито едно пътуване
нито една мечта
нито един мъж
нито една любов
?!

Имам един живот

Имам един живот
и го подмятам насам-натам
като старо протрито ветрило,
изгубило блясъка си през годините...
Имам едни дни зад гърба си –
изстрадани потни мигове
и други – лениви, тихи,
избелели до наивност
дни, вече отминали.
Често стоя и си мисля –
накъде всъщност съм се забързала,
ясно е, че лятото преминава,
няма вечни неща...

А ти?
Докога ще ме гледаш как се мъча,
докога ще ме обичаш отстрани,
харесваш ли ме такава – вкопчена
птица в горещината на делника...
Виж – крилете ми нервно потрепват
по черните бръчки на времето,
опитват се да спрат часовете
или да отлитнат надалеч?!

Неизпратено писмо

Не вярва, че съществувам,
отрича, че съм реална,
мрази останките,
обича представата
и онази розова пъпка
в гънките на душата си,
още му държи влага
любовта – непонятната!

А аз съм истинска, истинска!
Тъжна и разочароваща,
нито парите му искам,
нито го моля за обич,
ей така, само да може
да види, че мене ме има,
стига е скитал сам,
стига е бродил в незримото...

Есента мина, замина
и зимите се изнизаха,
вече не сме млади,
отесняха ни ризите,
детето ни майчица стана
на цели двама юнаци,
ние ще сме им рамо,
моля го – да забрави!

Да ме взема каквато съм – тази,
от плът и кръв съм – реална,
ако може, да ми прости грешките,
ако не може, така ще я караме...
Днес съм прозрачна на истини,
кръст съм – разпни и осанна!
Виж го – разпуква се лятото!...
Много ли, малко остана?

Идва есен

Искам есен да дойде да зашари в полето,
да развърже тревите, на гората от ехото
да сплете ореол като смъртна присъда
гръм да сипе отгоре, да треши, до полуда!

Нека есен да дойде като смърт безпощадна –
да краде от заможните, да измъчи и гладните,
да събори мечтите ни, да се намразим,
есен, есен такава – да боли, да нагарча...!

Знам, тогава ще търсиш капката си спасение.
Аз ще бъда до теб, предизвикала времето,
ще изтрия сълзите ти... От притеснение
ще се чувстваш виновен.

(Но ще бъда до тебе!)

Идва есен съдбовна...

Есенен портрет

Там – на улицата – до спирката вляво
паднал човек по очи. Диша!
Изумруден дъжд над раменете му завалява,
скупчени хора шумно се възмущават...
Той – човекът е част от портрета –
днес е есенен и умиращ...
Той не се интересува от студа,
от времевата прогноза за месец октомври;
той не се интересува от някакво минало
и с настоящето не се бори;
той не се интересува
от реакциите на спешните служби,
от „помагащите“ съвести с телефоните...
Диша той.
И Бог е в гърдите му.

А душата му е молитва. И обич.

Мъжете

Мъжете си забравят любовта
по есенната нежност на реката
и тръгват уязвими към върха,
и тръгват без жените си нататък...

На прицел в недостъпния им свят
е слънцето на вечната надежда,
стремглаво хвърлят се да уловят
лъчите, дето горе ги извеждат.

Избрали мир далече от дома
като орли над земното политат,
копнеят да си върнат гордостта
и тръпката на лятото отминало...

Когато се наситят на лова,
когато укротят гнева си,
запиват се до другата луна...
И пият, пият с тежки чаши!

По-силните остават на върха,
по-слабите поемат път надолу,
но всеки търси своята жена
на утрото във изгрева оловен.

Виното на Дръстър

То се ражда наволя от чиста земя,
от лозници сурови се ражда
в рохка пръст, напоена от речна роса,
в плод издува зърна, пръска сладост...

То запомня дъжда, а за тежкия грозд
на лъчите от слънце прегръдката помни
и събира живот в ароматния сок
от горчиви до захарни нотки.

В късна есен, когато препълни съда
и кръвта му във вените кипне,
то се влюбва, копнее за дивна жена,
млади устни жадни да го отпият...

Тъй дълбоко и плътно е – вино-нектар,
дар за всеки – богат или беден,
ще разбунни народ, ще омае и цар,
в дни честити и в скръбни е ценно.

В благи глътки потича – еликсир за плътта,
като първа любов се запомня!
Нека пием, додето ни свърши дъха
и да любим до край невъзможен!

Изповед

Аз самата нищо не знача
и навярно нищо не струвам,
щом за мене не ще да заплачат,
щом по мене са хвърляни думи.

С тишината, събрана наесен,
ще подклаждам студените мисли
в сътворено огнище без огън
у дома си, на ласки изстинал...

Даже малка любов не ме топли,
щом отдавна не си ме сънувал,
все така съм – в света непригодна,
уж обичам, а силно ревнувам.

Някой стих ще напиша и ето –
оживява надеждата в мене,
прости думи, но никнат куплети,
битието обагрено стене...

Безпосочна, защо ли те срещнах,
да вгорча самотата ти крехка,
без да искам да те жигосам
аз – на никому непотребна.

Сбогом, сбогом, забързвам се вече,
къмто залеза бързам, нататък...
Вятър нека с дъха си ме гали,
щом с небесния кораб отплавам.

Горчиво вино с първата жена

Аз няма да съм първата жена,
която чаша вино ти налива –
горчиво, както ти го пожела
и силно – както го обичам.

Аз няма да съм първата жена,
в която тази нощ ще бъдеш влюбен
и няма да съм първата жена,
с която в утрото ще се събудиш...

Не, няма да съм първата жена
мъж с вино и любов опила,
и Ана го е правила това
с целувка-огън в капката горчива.

Но нека да съм първата жена,
която самотата да ти вземе,
и нека да съм първата жена,
с която да останеш до последно!

1 ноември

Слънцето ни буди
в градската градина
днес садят цветя.
Кой ни омагьоса
(и ни изтипоса)
с книгите си скромни
тука да стоим?

Някой да събудим...
Кой ли да събудим?
Будността къде е,
че да я взривим?
Чинтулов къде е
гръмко да запее:
„От сън дълбок се събуди!“...

Слънцето залезе.
Ние като Ботев
пием, пеем и
зъбим се със страст...
Нека да не свършва!
Нека да ни има!
Будителите още са у нас!

Българският език

„Език свещен на моите деди...”

Иван Вазов

Две кръстосани шпаги –
стих и дума –
изначало, от което
силно боли...
Висотата на словото,
завещано от Братята;
истинската ни История
(поради що се сраим?!);
свещеният език,
летописният Вазов;
думите за борба –
на Ботев любовта и омразата;
в песните български Балкан стене;
ето Родината
в химн грейнала!...

Дума българска –
крехък стрък на кокиче
как ръката се учи
с трепет букви да пише
как душата побира
реч чиста, ранима,
скъпа ни е и свидна
като майка любима!
Днес следи издълбават
двете срички най-първи
на дете, що се буди
в скут с гръд закърмено...

После словото,
вярата, знамето...
Не умира езикът ни –
той е началото!
Той ни води
и „увира” в ума ни
безспорната истина:
„Аз обичам България!”,
дори премълчана –
има я!

* * *

Аз съм много далеч –
на небето в безкрая,
откъдето се съмва
и започва началото...
Аз съм много далеч
сред пустинята в бяло
и е трудно без теб...
Няма ново начало!
И се съмва без теб –
нов ден, но напразно,
няма никакъв смисъл
от живота ни равен...!
Аз съм много далеч,
някъде до безкрая!
И се свършва денят
някак въл е във бяло...
Идва другата нощ,
идват дни, но са тъмни?...
Аз съм много далеч...
И едва ли ще съмне...

Лунатично

По угарта пристъпваща на пръсти,
когато се разпуква самотата,
вървя и земното разпръсквам,
но не защото не достига красотата,
а сигурно защото песента ми
стреми се като дух на волна птица
с незримото глада си да засити
летейки горе към недостижимото...

По пръстите лениво се отича
утайката на мигове изпити
и аз вървя, и се заричам да обичам,
но не защото времето не стига,
а сигурно защото любовта ми
като дълбока и кървяща рана
желае само моя да остане,
но никога да не зароби двама.

По сянката ми призрачна на слънце
занича куче сиво и я следва,
но не защото жадно то за стръв е,
а просто тъй... Поета да преследва!
И аз вървя със сянката до мене
чертаят знаци стъпките ми тежки,
но кой сега ще тръгне да разчита,
кой дирите ми днес ще забележи?

Животът свършва?! Не, не съжалявам!
Ще го повтарям както много други,
но не защото съм спасила вятъра
и не защото претворих го в думи,
а сигурно защото все забравях,
че детството отдавна се изниза
и счупих... счупих огледалото
на хиляди парчета, ето вижте!

Зимна импресия

Златожълта отмина
и всичко е минало
в тази зима от злато
и снегът е тъй скъп...
Не, не вят фъртуни,
по небесните склонове
в слънце зимно се буди
на декември денят.
От снежинките спомен,
от шейните – следа,
всеки тук ще си спомни
зимна притча една
за милувки от вятър
и иглички от смърч...
В друга някоя зима
как се спираш – сред път!
Не тъгувай, върни се!
И това е любов!...
По пътеката горска
тръгва поривът нов
да намери начало,
да се влюби в тъга...
От сребристи върхари
слиза зима добра!

Жените без мъже

Жените без мъже
със обич не заспиват
на чужди рамене
те вият и... умират.

Жените без мъже
останаха последни
на масата –
с последното кафе
и пиха... уморени
(жените без мъже)
до два, а сутринта
посрещнаха деня си
напити от нощта
самотни... до припадък.
А вятърът от тях взе
и разнесе нежността им –
така небето побеля
в сълзици януарски...

Жените без мъже
надигат пълни чаши
и кършат рамене,
танцуват и раздават...
блясък.

Жените без мъже.

Отдавна купих зимни чехли

Отдавна купих зимни чехли,
но теб те няма тук, любими.
Отдавна исках да се върнеш,
но ти не идваш. Зима е.

Във утрото посрещам живи
надеждите си и мечтите,
а вечер, вечер ги погребвам.
Така отлитат общо взето дните.

Повярвай, вече не остана
какво да си посея денем.
Животът ми – приседнал камък е.
Животът ми... изтече.

А вечер, вечер се прегръщат
по двама влюбени на прага.
Аз зная – ти ме чакаш също.
Аз зная.

И вечер, вечер тя ще дойде,
макар, че никой не я чака.
Аз зная – мене ще целуне първо.
Аз зная.

Снежинки-спомени отбирам,
по вятъра на февруари ги пращам –
глътки от любов отминала –
да знаеш – има ме!...

И чехли съм ти купила, любими.

* * *

Слушах прогнозата.
Без промяна...
Свиквам...
Защото от доста години е тоя студ...
Няма начин да не си усетил –
зима е,
а друг сезон не идва
(уж климатът бил умерен!).

Бих полудяла от разочарование,
ако не те срещях понякога
дори и така:
измръзнал,
вледенен отвсякъде.
Времето е виновно, казвам си.
Не може да има друга причина.
Вятърът – този зъл вятър,
дето прогонва топлината в очите ти.

Странно е. Зима е.
А вътре в мен се е свряло кокиче.
Бих могла да се усмихна,
да си помисля, че те обичам,
но *е зима*
(друга прогноза сякаш няма!)
и е излишно да питам:

Все така ли?

Истината

In vino veritas

Аз знаех – не умееш да се влюбваш,
тъгата ти е вписана в очите,
в които есен някоя е минала,
разпръсквайки дъждовните си мисли...

Аз знаех, но все пак поисках
искрица огън в тебе да разпаля,
опитали от виното пенливо,
отключихме желаното начало.

Как втурнахме се двама в кръговрата
на полета! В небесната стихия
намерихме най-топлото си лято
и го запазихме за зимата...

Сега споделям малката си обич,
животът ни – от роза цвят листенца
и... струва ми се, че едва ли вече мога
да съществувам другаде, отделно.

В тъгата ти аз радостта намерих,
преобразен си и е дар голям,
че истината с тебе сме прозрели.
Да пием от любовния стакан!

Март идва

Март идва с теменужките в полето
лилавосин, възседнал еднорог,
на пролетта по светлата пътека
препуска смело – момък горд.

Не се бои, че сняг прехвърча,
че нощите са зимни, зли,
март идва и във всяка къща
стрък ведрина посява – да блести!

Март идва в утрините светли
с прегръдка свежа – живинка,
треви, листенца, клони цветни
целува с капчици роса...

А ти, дете, излез навънка,
ръце към Слънчо протегни,
на март момчешката усмивка
в лъчите слънчеви струи...

Грабни си топлина със шепа
безценен дар, обичан, мил...!
Март тръгне ли, кажи му „Сбогом!”,
а после посрещни април!

***За сянката на литературните авторитаризми
и многогласието в модерните лирически почерци.
Някои щрихи от поезията на Надежда Радева
/Литературно-исторически етюд/***

Критическият патос и изследваческа интенция в настоящите редове са обърнати конкретно към автентичния портрет на Н. Радева и към което принадлежи иманентно поетическият ѝ език, регистрирайки устойчиво изразени търсения в недрата на този език. А с откритите негови характеристики, през ситуирането им като закономерности, да набележим – от тяхното текстологично, теренно ниво – общите фонові черти на някои литературни манталитети и маниери от културното ни битие (функция на географско-йерархичното и историческото), основополагащи за нас, които са и впоследствие материя от полето на универсални литературно-исторически архетипи, на обективни принципи. Поезията на Н. Радева с лирическите си вътревидови и външни оценъчни белези, като автентична конкретна творческа екзистенция, е гранична в много отношения на множество събирателни кръстопътни изказни стратегии, на идейни и сетивни символни начала, и с което тя предизвиква изследователския ни интерес, като особено продуктивно съсредоточие от идейно-естетически и емоционално-психологически пресичания. С еднаква тежест, докосваща лирическите конвенции и познавателни дълбини на модерността ни, а също доизразила, художествено хроникирала интернет-пространствата като „повседневни“ емоционално-културни сфери от всеобщата масова същност и недра на съвремието, изговарящи го езиково и лирически. Именно в този смисъл на закономерни, неслучайни и носители на правдиво автентично-виталистично и универсалистко в едно разбираме внимателните проникновени критически бележки на Крум Гергицов за тази поезия: „...Надежда Ра-

дева не е от „лесните“ поетеси: тя определено е постмодернистична авторка, която гледа на света не в неговата първична следственост, а го нарежда като пъзел. В този пъзел времето е омесено от спомени, настоящи изживявания, мечтания. Асоциативността на фразата, метафората, философският образ, неочакваният финал – всички тези белези на поезията ѝ определят и постмодернистичната ѝ естетика. Но тъкмо тази безсюжетна разхвърляност, хаотична разпиляност и красива безметежност на поетичното слово характеризира стила на Надежда Радева в стихосбирката ѝ „Лично“, която я прави от една страна не толкова лесна за възприемане, но от друга – очарователна... „Лично“ е стихосбирка за това – да разгадаеш себе си и наново да подредиш пъзела от чувствителност към света... Един стремеж да погледнеш наоколо необременен от наносите на скучното и нервно ежедневие...”.*

Разслоеният модерен културен образ на света и същностните му продължения, въплътени в силуета на модерния художествен език са породили и се състояват в едно динамично и трудно, но продуктивно, изброимо многообразие на „езици“, структурно представящи обединената цялост на този усложнен език; снет отразител на усложненото развойно състояние на мирозданието и реалността. Коего е и модел на свят, и анатомия на съществуване на културно-духовните му начала. Стратификацията, центробежно-разслоената структура на битие в този образ-символ на езика, синхронно (като настояща хоризонтала) и диахронно (като литературно-историческа процесуалност) от сферите на действителността, не може да е без представата първо и да бъде без

* Крум Гергицов. Фантазии и реалности с ухане на жена. „Лично“ от Надежда Радева – премиера на 3 юли 2001 г. – Н. Радева. Любовта, от която съм бягала. Стихотворения, Изд. „Херон Прес“, С., 2009, (За автора и неговите книги), с. 94-95.

задължителното първоосновно признание за тези множества „езици“, през които светът и микро-природите на културно-литературните общности съществуват и са възможни, взаимно се самообясняват и самоизразяват. И когато възприемаме, подхождаме към даден съвременен културен/литературен творчески феномен и развойни закономерности, безусловно нашият рецептивен поглед трябва да е сводим именно към тези щрихи на идея за свят и за литературните му битиета/действителности. Отворената система на аналитично-критическо възприемане спрямо автономните уникални явления и творчески природи е задължителна, без авторитаризмите и догматичните умозрителни конструкти от научно-литературоведски или чисто психологически-ценностен характер, без автентичните парцелиращо-присвоителни, цинични рефлексии на тези родни литературни авторитаризми. Изкуството като най-същностна еманация на мирозданието задължава това отношение на отказ от идейна предпоставеност на каквато и да е традиция, реенето между видимо-невидимо, между формите и смислопоражданията. И тяхната достойна категоричност в снеманията им е обхватът също на научно-критическото творчество, моделът за следване е този. Посоката е от първообразите на флуидната идея/представа за свят, отказала да се ореалности докрай, останала в междинните сфери на множествата измерения, помислени и съществуващи, и така да „ореалности“ най-цялостното досещане на идеята за свят. Съществуването на модерните изкуства, тяхната философия, следваща именно този модел задължава и нашият критически инструмент на изказност поне да се докосва до тези универсални виждания на усложнен модел за изкуства и свят. Храмът на изкуството и науката поради това го виждаме като осмислен, съставен и възможен през симултанния, равновесен, равноправен хор от плеяди „гласове“ на творчески начала – породени и открити в недра на историчес-

кото провидение (от модерния дял на приблизително едновековно естетическо развитие) – неотричащи нито една част от целостта си, съдружно изразяващи единния хор от сетива, мировъзрения, душевности в неделимия образ от мигриращото и неизменно духовно тяло на езика. Сред тази сложна и самоочевидно ясна картина от литературни реалии е изяснена, поместена и родната лирическа модерност, с „дребните“ нюанси за невъзможност в пълна мяра на този полифонизъм предвид комплексиранияте рефлексии за историческа непълноценност и географска периферност в творческото битие, маниери на отношения, късогледски противоборства, скудоумна самоизяждаща завист и често срещано чисто болестно отношение към живота на словото и изкуството, и на емпиричния живот в това. Кое е антипод и космично далеч от изначалната му същност на симпатийна вселенска отвореност към духовната светлина като път, практическо битие и реално-метафизично художествено познание. Белегът на тази тъжна и знакова непълноценност е и с практическо, и с теоретично въздействие, а грозната непосилност да въплътиш така очертаната фундаментална за модерността полифония на възгледи, езици в едновременни измерения, светове и битиета е трагична и налудно обричаща свиването в посредственост на вътрешния образ за творчество и за живот в родното литературно настояще. Всичко е функция на бедните идеи за пораждаване и нашепващата завист, твореща мрак. В този смисъл правдивото дирене на мястото в разслоената естетическа и художествена скала на лирическа модерност на духа и патоса в даден поетически силует е основополагащ за критическата му рецепция. Не неговото дисекциране през противопоставяне, съпоставяне или отричане, а съполагането му сред обединената симпатийна цялост в този храм на изкуството и в полифоничната противоречиво-неделима преусложнена единност от мирогледи и лирически гласове. И с всички тези

„Гласове“, в единен хор на разслоената сложна и красива съвременна модерност, да възприемаме и съполагаме дирения конкретен лирически субект и поетов свят; неговата специфика сама по себе си, вътревидовата му сложност и уникалност, преведена през универсалната центростремителна полисемантична провидяна цялостност на това модерно многогласие в този храм на изкуствата. Общото и обективното през конкретно-човешко-творческото и обратно, субективно уникалното на поетовия свят през универсалното. И така въплътено скоро-течното, уловило надвременното и това неизменно ореалностено, материализирано и защитено от уникалното поетично; дуалистична зависимост и задължителна сложна многогласна многознаковост.

Върху основа само на тези съображения и след въвеждащите полемично подходи бихме пристъпили към изговарянето на някои щрихи към поезията на Надежда Радева. Осмислянето на уникалната поетичност, идеен и емоционално-психологически пласт в нея, според нас е достижимо предимно, когато се тръгне от именно тези и такива литературно-исторически аналитични начала. Без надутост и интелектуалистка предпоставеност, а с обективизиращия ракурс на идеята за многогласния хор в цялостния модерен контекст, с който всички почерци и художествено-изказни природи вкупом изразяват единния надсубективен национален свод на литературно-културния духовен храм. „Гласове“, изпратени от провидението, изразяващи гънките, тъканта на това национално, между физически-историческото и метафизичното, без нито един излишен и всички автентично природно потребни в/за целостта. В този силует от съображения, с етичната си чистота и естетическа необремененост, в широкия смисъл на израза, тази поезия е и контрапункт на така определените „литературни авторитаризми“, които са един от определящите модели в настоящето ни културно битие. Чужда на преутвърдените

езикови и идейни конвенции, които са и литературна власт, конюнктурност и колаборизъм едновременно, поетичната природа у Н. Радева е стъпила същностно на едно водещо творческо понятие, определимо като свобода, чистота и свобода във всичко. А относно конкретните поетологични страни на езика и стилистиката у Н. Радева виждаме как едни художествено-изказни, идейни и психологически ракурси от тази цялостна модерна изказност се активират, а други не. Това е и автентичен модернистичен принцип в постмодерната и следпостмодерна ситуация, като избираш от общия свод потребните образно-метафорични похвати и идейни елементи, да очертаеш така своя художествен натюрел и език, както и да се ситуираш именно модернистки-авангардно в този контекст, в неговата единна процесуална идейно-естетическа и континуитетна рамка. В този смисъл, като идващ преузнал, с обрасли художествени и философски наслоения, подтекстово налични, заложили, лирическият субект у Н. Радева притежава и ярки класически тоналности на цялостния човек от края на българския литературен XIX век и началото на XX-ти. Изявява в пъстър и единен порядък сетивност и чувствителност, характерни за пораздащите се индивидуалистични естетики от кръга „Мисъл“ нататък, през символизъм, постсимволизъм и впоследствие, с усложнената и изтънчено-ефирна, поливалентна, нюансирана осанка на усложнения, признато разслоен човешки и поетичен свят на тези „изми“, изпълнили, изразили и съположени в този общ силует на модерността. Също така той не е модернистично обективизирано оттеглен в дълбинните психологически и битийни пластове на познавателното. А е естетически знаково вдаден, осъзнато ситуиран в лирическото обживяване и обрисуване на виталистичната фактурност от житейските полифонични сюжети с изведените водещи образи-символи на *любовта* и на преживяващата душевни трепети жива/изменчива, чувствена,

одухотворена човешка природа. Които осмислят самият поетически език и лирическа проблематика, изпълващи самата стихотворна мисъл и съзнание, с категоричен малък ход от творческо идейно пораждане до художествено интерпретиране, тук те често припокриващи се, бидейки едностъщни, семантично, изобразително, въобразено-представно. Това определящо естетическо и емоционално-психологическо поместване на лирическия субект е структурна отлика за поетичната творческа същност у Н. Радева въобще: „Най-земна // прекрасна звезда! // Винаги се чудя // как светло изгря // сред полето от облаци черни. // Неповторима звезда – // най-скъпото нещо за мене! // Понякога ме е страх // как ще я съхраня, // тя сама не разбира, // че свети // с най-ярки лъчи // право в сърцето ми. // Зная, че по-късно няма да е така... // Не си мисля за утре, // днес я обичам // и днес ѝ се моля да грее, // да радва очите ми.”* Природа, неизбежно и красиво, задължително маркирана и обвита в лирическите очарования на женските душевни трепетни състояния, периоди, търсения, любви, които на свой ред чертаят очарованието на самата човешка жива същност, поместена и защитена в противоречивата ѝ битност на нейно съществуване, тук и сега, каквато природно и богоподобно тя е повикана, изявена и изразена. Тъй че, когато шрихираме широкия идейно-естетически контекст в поезията на Н. Радева, винаги е справедливо и сме задължени да тръгваме от тези преки и привидно опосредствани идейно-аналитични съображения, ситуиращи я в дълбочина, по действителен произход. А нейната многогодишна вярност към поетичното изкуство (с последвалия поетичен дебют в 1996-та) е ясно свидетелство както за неслучайност въобще, така и за

* Надежда Радева. Любовта, от която съм бягала.
Стихотворения,
Изд. „Херон Прес“, С., 2009, „Звезда“, с. 37; „Визии“, с. 41.

овладян и съзнателно избран, развит, разгърнат като именно такъв, поетичен език и образно-изказна съкровена същност. Тя е можела да бъде така или иначе само-поместила се в общия творчески континуум, но – убедени сме в това – тук става дума именно за избор и „воля за стил“, породен и преведен през мярата за форма и първороденост, щение у самия лирически субект така и точно така да изживее себе си, и изрази/разгърне емоционално-душевния си строй – през шлагерно-песенното начало, през класическата стихово-строфична организация, през центростремителната поместеност на образите, в рамките на стих и няколко пестеливи лирически словоформи, като латентно във всичко това е дълбоката сетивно-образна модернистична основа, усложнената с дълга памет, но подтекстова поетическа мисъл: „Лято е. // По сандалите ми – // от липите цвят. // Прозира женска плът // под рокли пъстроцветни. // Мирише на рози. // Кофички от сладолед пътуват, // носени от детски пръсти. // Топлина във капки пот се пръсва... // Търсих те. // Говорих с жена ти. // Мирише на пуканки. // Лято...“; „Позволявам си вечер, // когато притъмнее съвсем // и звезди се облещат // като лутурки на носия, // да полегна на пода // в стаята тъмна // да забравя за него. // Сутрин разбирам, // че пак е било // по променените стрелки // на часовника. // Вечер той става невидим. // С него изчезва и то. // Лесно е да не мислиш за времето...“.** И също разбира се можем да съзрем категорични проекции към поезията и стилистиката от поредността на Д. Дамянов, Е. Евтимов, на Н. Йорданов и П. Матев. Силни кореспонденции проследяваме тук и с най-добрите образци, интерпретиращи „женската тема“ в поезията ни от 70-80-те и впоследствие, асоциации с М. Башева, Е. Йосифова. Недвусмислено открити са успоредиците с поетичния свят на Хр. Фотев, през който дъл-

** Пак там, „Визии“, с. 39.

бинно мотивирано бихме обяснили самите смислопо-
раждащи поетични импулси у Н. Радева – за преживяв
свят, любовно чувство, стаено-лирична обич към живот,
хора, природа, време и пространство, но обживени и
снети реално в тяхната телесно-енергийна флуидна
сбъднатост, не метафизизирана, а виталистично-реална. А
словоформите, метафорично-образните ядра в строфите
и стихотворния текст са поливалентни, дуалистично-
семантично оразмерили тази характерна стилна опреде-
леност тук, отстояща между абстрактно-символната си
маркираност и ореалностено-предметно врязване в
действителността на охудожествилия жизнените реалии
поетичен свят: *„Когато се родя отново // ще съм забра-
вила за вчера, // за теб, за моя град, // за черните ръце на
хората // и за живота ни премерен... // Когато се родя
отново // ще искам много да си спомня // далечните
звезди и в тях // мечтите... Моите мечти. // Дали ще
мога да си спомням... // Дали ще мога в нова пролет //
след ветровете на нощта // очи полека да отворя, //
бриз хладен да ми заговори // и свят да видя в светлина...
// Дали ще бъде пак възможно // след урагана от лъжи //
да пазя скъпия си спомен, // че сме пониквали тревожно
// в земята, като сме били. // Ще бъда истински сво-
бодна, // когато се родя отново. // Към бездиханните
пространства // навярно ще е моят полет... // Но нищо
няма да си спомня.”** Бленуването на любовното чувство
е и движение по вертикалата на издигането, и разгръ-
щане по хоризонталите на виталистичната му оживе-
ност, на сетива, тела, на живия неизразим поглед, съзна-
ние, жестове, докоснати думи, мисли, топли живи сърца,
онези недоизречими феномени на същността в живота,
които цялостният модернистичен дух на творчеството
изследва, издирва и художествено-изказно постига, ус-
воява. А този блян у Н. Радева тук е доразвит, видоизме-

* Пак там, „Когато се родя отново...”, с. 44-45.

нен и маркиран с неговото движение навътре към някакво свое „себе си“, на не книжното, не конвенционално литературно/лирическо, докоснало и влязло в изяществото на чувство и слово в едно, и едновременно съхранило живия живот в неговото „неосъзнато“ автентично, нефрагментарно случване. Това също е категорично съзнателно и премерено, овладяно, което е въплътено и в особеното недистанцирано съзерцание на този „жив живот“, съпроводен с изричащото го оживяване и останалият в него лирически субект, вдаден в този „жив живот“ (и това като естетически значещ маркер); лирически субект именно недистанцирано-обективизиран. Дълбочината е налична, но не натрапена, „сложността“, полифонията, сегментираният изобразителен лирически шрих е тук, без да е изведен за водещ и явен модернистки, а е подтекстови, рамкиран и подчинен на класическото виждане и обживяност, характерна за този екзистенциално недистанциран, изобразително и емпирично, от самия себе си лирически субект. Това са езикови, идейно-естетически закономерности, на които е подчинена и от които тръгва привидно монолитната, ясна емоционалност и привидно „лесно“ създадена образност у поезията на Н. Радева, също на свой ред силно изявен естетически признак за овладени форми и майсторство. И когато говорим за изкристализираните ударни метафорично-смислови ядра в стиховете и в лирическия синтаксис, потребно е и единствено правдиво да тръгваме точно от така изговорените критически съображения, пряко обясняващи тази нейна „яснота“ и „монолитна“ безконфликтно-класическа поетичност, които обясняват, през идейно-концептуалните си постройки, самият действителен импулс на пораждање в тази поезия. Тук пораждащият импулс не стъпва върху първосигналното безсъзнателно стихотворно не дистанцирано „изпяване“ на лирическото състояние, а е върху индиректните, „преведени“ през множеството езикови стратегии, пое-

тически гласове, за да се абстрахира (затваряйки кръга) от вероятната езикова и емоционална „усложненост“ и се въплъти през тази „воля за стил“ в класическия строго римуван и канонично ритмуван стих, със строгата му строфична организираност, с лапидарно ясната лирическа фраза, отразила поетическия фокус и поглед на лирическият субект, неговата специфична, изчистена емоционалност, неразроена розетъчно центробежно, а образно-семантично сгъстено центростремителна.

А разказът у поетическия свят на Н. Радева, назовим и творчески вдъхновено пътешествие, продължава. И той предстои, обещал ни с приносните си достижения досега, запомнящи се предстоящи образни открития и паметни стихотворни мигове.

Пламен Пенев, к.ф.н.

БЕЛЕЖКИ:

- Стр. 4 – Vântul („Вятър”) – картина на Ина Стана Ребиган, Румъния от обща изложба в Екомузей – Русе, 2018 г.;
- Стр. 5 – Стих. „Изпращане на април” – публ. в „Любовта от която съм бягала” – стихотворения, 2009 г., в „Не жена” – поезия, 2014 г. и в алманах Поезия, 2017 г., изд. „Буквите”;
- Стр. 6 – Стих. „Залез над града” – публ. в „ Не съм сама/ Nu sunt singura” (2018);
- Стр. 7 – Стих. „Когато се родя отново” – публ. в „Лично”, поезия, 2001 г. и в „Любовта, от която съм бягала”(2009);
- Стр. 8 – Стих. „Априлски дъжд” – публ. в алманах „Нарисувай ми любов и вино”, изд. от „Лунна светлина 13”, София, 2020 г. за първи път;
- Стр. 9 – Стих. „Медникар” - публ. за първи път;
- Стр. 10 – Стих. „Реквием” – публ. във в. „Уикенд”, 2016 г., в „Рисувам те в червено” – любовна лирика (2016), лит. сборник „Още са живи крилатите хора” изд. ССП – Русе, 2017 г.;
- Стр. 11 – Стих. „Желание” – публ. във в. „Уикенд”, 2018 г.;
- Стр. 12 – Стих. „За къщата, която...” – публикува се за първи път
- Стр. 13 – Стих. „Визии” – наградено в Национален литературен конкурс „Яворови дни”, Поморие, 1999 г., публ. в „Лично”(2001) и в „Любовта, от която съм бягала”(2009);
- Стр. 16 – Стих. „Снимка от високото” – наградено в 8-ия Национален литературен конкурс „Нова Загора”, 2012 г.; публ. в „Не жена”, поезия, 2014 г.
- Стр. 17 – Spiritul pădurii („Горски дух”) картина на Ина Стана Ребиган, Румъния от обща изложба в Екомузей – Русе, 2018 г.
- Стр. 18 – Стих. „С летния мъж” – публикува се за първи път;
- Стр. 19 – Стих. „Два чадъра на плажа” - публ. за първи път;
- Стр. 20 – Стих. „Море” – публ. за първи път;
- Стр. 21 – Стих. „Картина” - публ. за първи път;
- Стр. 22 – Стих. „Тук” - публ. за първи път;
- Стр. 23 – Стих. „След любовта” – публ. в „Не жена” (2014);
- Стр. 24 – Стих. „*** Никога нищо не си отива докрай” – публ. в „Не жена” (2014);
- Стр. 25 – Стих. „Имам един живот” – публ. в антологията „Starea de om – Substanturi”, изд. „Арт креатив”, Букурещ, 2018 г. ;

Стр. 26 – Autoportret („Автопортрет“) – картина на Ина Стана Ребиган, Румъния от обща изложба в Екомузей – Русе, 2018 г.;

Стр. 27 – Стих. „Неизпратено писмо“ - публ. за първи път;

Стр. 29 – Стих. „Идва есен“ - публ. във в. „Уикенд“, 2017 г.;

Стр. 30 – Стих. „Есенен портрет“ - публ. в „Не жена“, 2014 г.;

Стр. 31 – Стих. „Мъжете“ – публ. за първи път;

Стр. 32 – Тоамна („Есен“) – картина на Ина Стана Ребиган, Румъния от обща изложба в Екомузей – Русе, 2018 г.;

Стр. 33 – Стих. „Виното на Дръстър“ – публ. в лит. сборник „Молитва“, изд. ССП – Русе, 2018 г.;

Стр. 34 – Стих. „Изповед“ - публ. за първи път;

Стр. 35 – Стих. „Горчиво вино с първата жена“ – номинирано в националния поетичен конкурс „Горчиво вино“, Петрич(2015), публ. в „Рисувам те в червено“, любовна лирика, 2016 г., в „ Не съм сама/ Nu sunt singura“ (2018);

Стр. 36 – Стих. „1 ноември“ - публ. в алманах Поезия, 2017 г., изд. „Буквите“ и в лит. сборник „Още са живи крилатите хора“, изд. ССП – Русе, 2017 г.;

Стр. 37 – Стих. „Българският език“ – публ. в лит. сборник „Молитва“, изд. ССП – Русе, 2018 г.;

Стр. 39 – Стих. „*** Аз съм много далеч“ – публ. в „ Не съм сама/ Nu sunt singura“, двуезична, избрани стихове, 2018 г.;

Стр. 40 – Speruscul („Полумрак“) – картина на Ина Стана Ребиган, Румъния, от обща изложба в Екомузей – Русе, 2018 г.;

Стр. 41 – Стих. „Лунатично“ – отличено с 2 място в Националния лит. конкурс Рада Казалийска” (2018); публ. за първи път

Стр. 43 – Стих. „Зимна импресия“ - публ. за първи път;

Стр. 44 – Стих. „Жените без мъже“ – публ. във в. „Уикенд“, (2010), публ. в „Не жена“ (2014); „Рисувам те в червено“ (2016);

Стр. 45 – Стих. „Отдавна купих зимни чехли“ – публ. в „Рисувам те в червено“, 2016 г.; в „Мечта за книга“, изд. „Буквите“, 2018 г.

Стр. 46 – Стих. „*** Слушах прогнозата“ – публ. в „Любовта, от която съм бягала“ (2009), „Рисувам те в червено“ (2016), „Не съм сама/ Nu sunt singura“ (2018);

Стр. 47 – Стих. „Истината“ – публ. за първи път;

Стр. 48 – Стих. „Март идва“ – публ. в алманах за детска поезия, изд. Буквите, 2018 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Изпращане на април	/ 5
Залез над града	/ 6
*** Когато се родя отново	/ 7
Априлски дъжд	/ 8
Медникар	/ 9
Реквием	/ 10
Желание	/ 11
За къщата, която...	/ 12
Визии	/ 13
Снимка от високото	/ 16
С летния мъж	/ 18
Два чадъра на плажа	/ 19
Море	/ 20
Картина	/ 21
Тук	/ 22
След любовта	/ 23
*** Никога нищо не си отива докрай	/ 24
Имам един живот	/ 25
Неизпратено писмо	/ 27
Идва есен	/ 29
Есенен портрет	/ 30
Мъжете	/ 31
Виното на Дръстър	/ 33
Изповед	/ 34
Горчиво вино с първата жена	/ 35
1 ноември	/ 36
Българският език	/ 37
*** Аз съм много далеч	/ 39
Лунатично	/ 41
Зимна импресия	/ 43
Жените без мъже	/ 44

Отдавна купих зимни чехли	/ 45
*** Слушах прогнозата	/ 46
Истината	/ 47
Март идва	/ 48
<i>За сянката на литературните авторитаризми и многогласието в модерните лирически почерци.</i>	
<i>Някои щрихи от поезията на Надежда Радева,</i>	
<i>Рецензия от Пламен Пенев</i>	/ 49
<i>Бележки</i>	/ 60

Надежда Радева
Изпращане на април
Избрани стихове

ISBN 978-619-7463-03-3
Българска. Второ издание
Художник – Ина Стана Ребиган
Рецензент – Пламен Пенев
Издава – ССП – Русе
Печат – Издателски център
при Русенски университет „Ангел Кънчев”
Русе, 2019 г.